

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei christianae capita illustrantium: indice quadruplici instructum post editiones 5 revisum, iam septimo recusum

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Caput VII. De libero arbitrio, et statu misero [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

CAPUT VII.

DE LIBERO AR- BITRIO, ET STATU MISERO hominis post lapsum.

ARTICVLVS I.

DE INTELLECTUS CÆCITATE.

SIMSON CAPTUS PECCATORUM imago.

325. *Simson oculis orbatu ab hostibus*, Jud. 16. v. 21. *Nabuchodonosor oculos Zidekiæ erui iussit*, 2. Reg. 25. v. 7. *Pharaonis magna cæcitas fuit, mare rubrum ingreditis. Cæcitas animæ nostræ multò major est, spiritualibus fidei oculis orbatæ ab hostibus, peccato, Satanâ. Hæ tenebræ longè densiores Ægyptiacis*, Exod. 10. v. 22. à tenebrarum principe ortæ, Eph. 6. v. 12. Col. 1. v. 13. earundem catenis ligato, 2. Petr. 2. v. 4. 17. Hinc tenebræ sumus, Eph. 5. v. 8. 1. Theff. 5. v. 4. ex quibus verbo vocamur, 1. Petr. 2. v. 9. Hebr. 12. v. 18. per lucem, Joh. 1. v. 5. Phil. 2. v. 15. Christo oculos dante, Eph. 1. v. 18. collyrium verbi præparante, Apoc. 3. v. 18.

HOMINÈS NON ACCEPTI DEO ob cæcitatem spiritualem.

326. *Animal cacum & claudum Dominus in sacrificiis abominatus est*, Deut. 15. v. 21. Malach. 1. v. 8. 13. Levit. 20. v. 20. 21. Omnes nos *caci* sumus in cognoscendo, Eph. 4. v. 18. *claudi* in ambulando in viis Dei: Utrumque vitium deponendum, si grata Domini victima esse volumus. *Caudos cacosque abominabatur David*,

vid, 2. Sam. 5. v. 8. *in terra habitantes*: Hi erant idola, D. Luth. in gloss. marg. Ita Christus nostram cæcitatē avertatur & spiritualem claudicationem, in quam ob peccatum incidimus, & ob quam, ut idola, Deo abominabiles simus.

MISERIE HUMANÆ TYPUS

in Simfone, Jud. 16.

327. 1. *Simson vinculis areis constrictus*, d. l. vers. 21. Hæc vincula peccatum notant, quod remissione ministrorum, solvitur, Joh. 20. v. 23. *Quæcunque solveritis*. His gravibus peccatorum vinculis Manasses pressus est, Orat. vers. 8.

2. *In pistrinum deditus fuit Simson*, d. l. v. 21. *Mundus* est hominibus *pistrinum*, in quod detrusi, servi facti & verâ libertate spoliati: In hoc mundi pristino *laborandum* nobis est, ut Israëlitis in deserto, Num. 11. v. 8. *premur mundi ingratitude typicè* adumbrata. Job. 24. v. 11. *Filia Babel molere jubetur & labores pistrini exercere*, quô servitus futura innuitur, Esa. 47. vers. 2. Genus humanum filia Babel, pristino honore exuta, molere cogitur in mundi hujus miseriis. *Mola inferior* varios labores & vanitates significare potest: *mola superior* cordis nostri sollicitudinem, de qua Matth. 6. v. 31. quod perpetuis curarum motibus vertitur. Vide inf. *Cor hominis navigium*. Hi pistrini labores notant simul summam operarum *vilitatem* & abjectionem, quibus homines exercentur, & extremam servitutem. Vid. Exod. 11. v. 5. cap. 12. v. 26. Thren. 5. v. 13. *Mundi autem vanitatis nihil vilius est*, Rom. 8. v. 20. Eccles. 1. v. 2.

HOMINES TALPÆ.

328. *Ob vivarum in terra defossionem*. Hoc enim modo talpæ vivæ in terra defossæ velut & sepultæ jacent;

cent: Ita homines in terrenarum rerum curis planè defixi, vivi sepulti, Matth. 6. v. 31. Luc. 8. v. 14. 1. Tim. 6. vers. 8.

2. *Ob oculorum effigiationem.* Effigiem quidem habent talpæ oculorum, oculos tamen non habent. Ita oculis suis sapè homines videntes, non vident, etiam in *cognitione Dei naturali*, Rom. 1. v. 20. 21. adeoque oculos non habent, sed oculorum solùm effigiem. In spiritualibus planè nihil oculis vident, nisi illuminati sint, Eph. 1. v. 18. & aperti à Domino, Psal. 119. v. 18. *Aperi mihi oculos, ut videam mirabilia legis tuæ.*

3. *Ob rostri similitudinem.* Talpa rostrum habet, quo terram proruit. Rostrum hoc terrenas hominum sollicitudines notare potest, terram proruentium, nil nisi terrena sapientium, Phil. 3. v. 19.

4. *Ob auditus rationem.* Talpæ terrâ coopertæ melius audiunt, quàm extractæ. Terrena libentiùs homines audiunt, quàm cœlestia, Joh. 3. v. 31. *Qui de terra est, de terra loquitur, & hæc terra est.*

5. *Ob solis odium.* Talpa solem odit: Homines verbilucem & Christum solem fastidiunt, Joh. 3. v. 19.

6. *Ob oculorum apertionem.* Talpæ in morte solùm aperiunt oculos: Ita multi homines in morte primùm aperiunt oculos, aut in inferno, ut epulo, Luc. 16. v. 23.

HOMINES TALPÆ.

329. Levit. 11. v. 30. *Talpa naturâ cæca, in immundis animalibus recensetur.* Ita homines ob naturalem cæcitatem Deo impuri; homines ergò talpæ *ob cæcitatem!* Eph. 4. v. 18. 1. Cor. 2. v. 14.

CÆCORUM MISERABILIS

conditio.

330. *Offensio facilis cæcorum:* Ita nos in spiritualibus

libus facillè impingimus, Luc. 2. ψ . 34. Rom. 9. ψ . 33. 1. Pet. 2. ψ . 8. *Via ergò Christo opus nobis est*, Joh. 14. ψ . 6. Ego sum via, Eſa. 42. ψ . 16. Jer. 31. ψ . 8. & 9. *Fidei oculò*, Eph. 1. ψ . 18. quem Christus libenter ſuppeditat, nec inuidebit, *qui cæco corporali offendiculum poni prohibuit*, Levit. 19. ψ . 14. Cur invidetis Stoici decreti fabri?

2. *In via oberratio*, Deut. 27. ψ . 18. Ita homines in viis peccatorum oberrârunt, Eſa. 53. ψ . 7. Velut *Agar expulſa in deſerto*, Gen. 21. ψ . 14. Sic Eſa. 8. ψ . 22. & quidem contumaciter, adeò, ut locum hîc Domini querela habeat, Jerem. 8. ψ . 4. medela, Jerem. 31. ψ . 22. In hanc erroris viam Adamus induxit, cujus *typus mali illi paſtores*, Jerem. 15. ψ . 6. Hæc oberratio multos à fide deſciſcere facit, 1. Tim. 6. ψ . 10. 2. Petr. 2. ψ . 15.

3. *Manuum palpatio*. Deut. 28. ψ . 29. Palpant in tenebris manibus cæci: Ita homines in *cognitione Dei* palpârunt quaſi manibus, Act. 14. ψ . 16. Act. 17. ψ . 27. Joh. 1. ψ . 10. tam *naturali*, quàm *revelata*.

4. *Conriſtatio*, Tob. 5. ψ . 12. Ita & nos perpetuâ triftitiâ vexabat, ob peccatum, cæcitas ingeni-
ta.

5. *Comitatus*: Cæcis viæ comites adjungendi ſunt: ut Marc. 8. v. 22. Ita Chriſtus viæ noſtræ dux, lux, fax, Pſal. 27. ψ . 1. aſſumendus, Joh. 14. ψ . 6.

DIABOLUS CAUSA CÆCITATIS NOSTRÆ.

331. *Sichem videns Dinam, cæcitate mentis eam perculit, ut, conceptâ prius concupiſcentiâ, libidini aſſentiret*, Gen. 34. verſ. 2. Ita Diabolus cæcos homines efficit, concupiſcentiæ indulgentes, infidelitati, 2. Corinth. 4. verſ. 4. ut ejus pravis ſuggeſtionibus indulgeant.

N

CÆ.

CÆCI SUMUS A NATIVITATE.

332. Johan. 9. v. 1. *Cæcum ab utero Christus vidit.* Hic est humani generis imago. Cæci sumus in via, Luc. 18. v. 35. ad viam erroris respicientes, Esa. 53. v. 6. frustra mendicantes: Nobis itaque appropinquavit, visum restituit Christus, lux illa & lumen mundi. Joh. 1. v. 9.

OB PECCATUM CÆCITAS
infiicta.

333. Genes. 19. v. 11. *Sodomitæ fores effracturi Loti, cæcitate percussifunt.* Ita Adamus, Deo similis esse cupiens, eum velut è domo exturbare voluit; & fores divinæ sapientiæ effringere, cupiens Deo esse similis; quapropter cæcitate percussus, Eph. 4. v. 18.

CÆCITAS HOMINUM.

334. *Caligo est sub pedibus Dei,* 2. Samuel. 22. v. 10. Psal. 18. v. 10. Psal. 97. v. 2. *Caligo hominum ignorantia est, qui in terra, adeoque sub pedibus Dei; scabellum enim pedum Dei terra, Esa. 66. v. 1. Apud Deum autem vera lux est, Psal. 36. v. 10. Sine cujus luce tenebræ sumus, Joh. 1. v. 10. ni Christus illuminet. Hirundo pullos cæcos parere dicitur, eosdemq; ab illa liberare cæcitate.* Homo cæcus spiritualiter generat hominem, à cæcitate liberare non potest hominem, 1. Cor. 2. v. 14. *Animalis homo non percipit ea, quæ Spiritus Dei sunt.* Animalis ergo fiat spiritualis.

SAPIENTIA MUNDI
stultitia.

335. Nabuchodonosor *confidens sapientia & potentia sua obbrutus,* Dan. 4. v. 29. Ita sapientes mundi stulti fiunt coram DEO, oculos habentes, nec tamen videntes, 1. Cor. 1. v. 18. *Quæramus ergo absconditam sapientiam, 1. Cor. 2. v. 7. quam Deus parvulis revelat,*

velat, Matth. 11. v. 25. quam *lex* præstat, Pſal. 19. v. 8. Pſal. 119. v. 130. Lex hæc est Domini verbum.

HUMANARUM VIRIUM

Naaman typus.

336. 2. Reg. 5. *Naaman typus* liberi arbitrii

1. *Externæ pedagogia*: Audiens Prophetam in Israël esse, ad iter se accinxit: Ita adhuc homo irrogenitus *externam pedagogiam* præstare potest, *ire* in templum libenter, ut Herodes, Marc. 6. v. 20. *audire*. Sempet *discere*, 2. Tim. 3. v. 7. *sectari* iustitiam, Rom. 9. v. 31. *currere* ad verbi auditum, Am. 8. v. 11. 12. cupere verbum audire, cum Sergio, Act. 13. v. 7.

2. *Mediorum præscriptione stulta*, indignatione, v. 12. d. l. Ita media Dei in conversis stulta conversioſis organa videntur, baptisumus, prædicatio, 1. Cor. 1. v. 20. & alia substituere volunt, ut Naaman, v. 12. *Sapientiam iustificanti* filii stultitiæ, Matth. 11. v. 19.

INTELLECTUS CÆCITAS

comparatur ad tenebras, Eph. 4.

v. 18. Joh. 1. v. 5.

337. *Ob solis absentiam*: Tenebræ enim fiunt absente sole: Ita gratiosè à nobis recedente sole iustitiæ Christo, tenebræ fiunt in nobis, Joh. 12. v. 35.

2. *Discrepantiam*. Tenebris cum luce non convenit, 2. Cor. 6. v. 15. Ita nec intellectus cum luce divinorum mysteriorum, 1. Cor. 2. v. 14. ulla est convenientia.

3. *Terrorem*. Tenebræ terrorem incutiunt: Ita homo inconversus ex contemplatione Dei merum terrorem concipit, ut Job. 12. v. 25.

4. *Malorum amorem*: Mali amant tenebras, Job. 24. v. 15. Esa. 29. v. 15. Ita impii amant suam ipsorum stultitiam & cæcitatem, Rom. 1. v. 22.

N 2

5. Actio-

5. *Actionum impedimenta*: Tenebræ vetant ambulare, Exod. 10. v. 22. 23. Ita cæcitas facit intellectus, ut viam lucis non agnoscamus, non ambulemus, Eccl. 2. v. 14. Nos stulti sumus, P sal. 14. v. 1. 1. Cor. 2. v. 14.

6. *Loci rationem*: Tenebræ sunt plerunque in carceribus; in inferno sunt catenæ tenebrarum, Jud. Epist. v. 6. Ita homines in hunc mundum, velut carcerem detrusi, in tenebris ignorantia sedent, Luc. 1. v. 79. Joh. 1. v. 5. *Agyptii immorigeri tenebris vexati*, Sap. 17. v. 21. Ita homines tristissimâ tenebrarum imagine in hoc mundo agitati, ni Christus vera nobis lux affulgeat, Joh. 12. v. 35.

7. *Lapsus causationem*: Tenebræ faciunt, ut quis facile impingat. Ita intellectus nostri cæcitas in mysteriis nos impingere facit: Ita Nicodemus, Joh. 3. v. 4. 12.

ARTICVLVS II.

DE VOLUNTATE,
CORDE HOMINIS.

CONCUPISCENTIA EST VINUM

Loth.

338. *Qui Sodomis elapsus, vinô inebriatus, incestum commisit*, Gen. 19. v. 32. 33.

1. Tale vinum concupiscentia, quâ Sodomis licet inferni per Christum, testamenti angelum, egressi, Zach. 9. v. 11. tamen inebriamur & spiritualem scortationem exercemus, præceptis Domini morem non gerendo. Hæc concupiscentia cogit exclamare, Rom. 7. v. 24. *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus!*

2. *Dua*

2. *Dua filia* Lothi, allegoricè significare possunt
 1. Mundum scandalosum, malis exemplis concupiscentiam hominis incendientem, Matth. 18. v. 7.
 2. Carnem petulcam, hominem quotidie ad peccatum instigantem, Gal. 5. v. 17.

CAUSA PROCREANS CON-
 cupiscentiæ, Diabolus.

339. *Leviathan statu suo prunas ardere facit*, Job. 41. v. 11. 12. Hæ *prunæ* sunt concupiscentia, quæ peccati incendium faciunt, ut ex prunis, Prov. 26. v. 21. Sir. 28. v. 11. 12. Exstinguenda ea concupiscentia, simulac scintillare cœperit, Sir. 28. v. 14. Hanc ardere facit Satan ille Leviathan, cum aliàs sæpe, velut sub cineribus lateret ignis, ut exardeat, & peccati fumum excitet, Esa. 9. v. 18.

INGENITÆ CONCUPISCENTIÆ

genium his metaphoris depingit
 codex Domini.

340. 1. *Malesicus* crucifigendus, Gal. 5. v. 24. in domo cordis nostri latens.
 2. Diaboli *progenies*, Joh. 8. v. 44. & filia.
 3. *Resturpissima*, Rom. 1. v. 26.
 4. *Dominus*, cui obtemperare non debemus, Rom. 6. v. 12.
 5. *Ignis latens*, Rom. 7. v. 9.
 6. *Mater* concipiens peccatum, Jac. 1. v. 15.
 7. *Mortis carnifex*, Num. 11. v. 4 Sap. 19. v. 11.
 8. *Dominus* abnegandus, Tit. 2. v. 12.
 9. *Miles* animam oppugnans, 1. Petr. 2. v. 11.
 10. *Viam mala*, per quam non ambulandum, 1. Petr. 4. v. 2. 3. Epist. Jud. v. 16.
 11. Spirituale *oculorum fascinum* & excæcatio, Gen. 2. v. 9.

N 3

12. Mor-

12. *Mortuum spiritualium sepulchrum*, quò sepe-
liuntur, ut non exlerant se, Num. 11. v. 34.

13. *Scortator animam* spiritualiter vitians, ut He-
mor, Gen. 34. v. 19.

14. *Animal vivens* occidendum, Col. 3. v. 5.

15. *Pomum* in inferno fugiens, quo impœnitentes
frui nequibant, Apoc. 18. v. 14.

16. *Hortus*, quem qui colit, pudore suffunditur,
Esa. 1. v. 29.

17. *Morbis generis humani communis*, 1. Theff. 4.
vers. 5.

18. *Vinum* illud rubens & invitans ad spiritualem
peccati ebrietatem, Prov. 20. v. 1. Prov. 23. v. 31.

COR HOMINIS EST AGER.

341. *Ratione culturae*. Ager, si fructum ferre debet,
diligenter colendus est: Ita & cor. Hinc Jerem. 4. v. 3.
Arate vobis in nova. Videte, quomodo audiat, Luc. 8.
vers. 18. quomodo agrum cordis excolatis, Proverb. 24.
v. 27. & 30.

2. *Benedictionis*. Ager divinâ benedictione pro-
fert 1. Cor. 3. v. 6. fructus: Ita & cor humanum ex se ste-
rile est; 2. Cor. 3. v. 5. sed in Deo fœcundum, Johan. 15.
v. 2. 8.

3. *Mystica significationis*. In agro orta contentio in-
ter Cainum & Abelem, Gen. 4. v. 8. Ita in agro cordis lu-
cta est inter carnem & sanguinem, Rom. 7. v. 21. seq. Gal.
5. v. 17. *Isaac ad meditandum orandumque in agrum*
prodit, Gen. 24. v. 62. Ita in agro cordis meditemur le-
gem Dei, Psal. 1. v. 2. in hunc agrum deambulatum sece-
dimus, cum piis gemitibus, precibus, meditationibus-
que vacamus.

4. *Maledictionis ob peccatum*, Gen. 3. v. 17. Ita
& cor

& cor Deut. 27. v. 26. ni respiscat, ob peccatum maledictum est.

5. *Occationis*, occandus ager: Ita sublimia cordis destrucenda, Matth. 3. v. 3. Confer. Esa. 2. v. 10. 11.

6. *Indigentia pluvia*: Ita cor humanum eget *pluvia doctrina*, Deut. 32. v. 2. Esa. 55. v. 11. *Aqua Spiritus sancti & baptismatis*, Ezech. 16. v. 9. Joh. 3. vers. 5. Eph. 5. v. 26. *aterna refectiois*, Apoc. 22. v. 17.

7. *Loliorum*: Ita peccati lolium crescit in agro. Deut. 32. v. 32. Hebr. 10. v. 30. quod verè lolium est

1. *Ob deceptionem*; quando enim adhuc in herba est, non discernitur à tritico lolium: Ita peccati, à virtute, pullulantis difficilis est discretio, facilis decipio.

2. *Ob suffocationem*: Ut enim lolium triticum suffocat: Ita peccatum Spiritum extinguit & expellit, Gen. 6. v. 3.

3. *Infectionem*. Zizania namque vim habent nocivam & venenatam: Ita & peccatum nocet, & mortis veneno inficit, Rom. 5. v. 12. Sap. 2. v. 24.

8. *Averruncationis*. Lolium extirpandum: Ita peccata ex corde hominis evellenda, ne ferant fructum, Rom. 6. v. 12.

9. *Agrorum diversa sterilitas*: Ita peccatorum semina in quibusdam vividiora sunt, quàm in aliis, vel ipso teste Philosopho, lib. 2. Ethic. ad Nicom. cap. 9.

10. *Agrus ab incursionibus hostium servandi*: Ita cordis agrum custodire debemus à Satanæ *loliis*, Matth. 13. vers. 38. 39. mundi *scandalis*, Matth. 18. vers. 7. curarum *spinis*, Luc. 21. vers. 34. quæ conjunctis operis agrum cordis nostri devastare cupiunt, Luc. 8. vers. 14. Cole agrum cordis, *arando* per legem, Jer. 4. v. 4. *serendo* per Evangelium, Gal. 6. v. 8. *fructificando* per operum

studium, Joh. 15. ψ . 3. Dei enim agricultura sumus: 1. Cor. 1. v. 9. Ita nunquam spiritualis deficiet panis, Prov. 28. ψ . 19.

COR HUMANUM EST INSTAR
castrorum Midianiticorum.

342. *In quibus alter in alterum insurgebat*, Jud. 7. ψ . 22. Ita cor humanum pugnantem habet hostes, concupiscentiam & spiritum, Rom. 7. ψ . 18. Galat. 5. ψ . 17. 1. Pet. 2. ψ . 11. Uterque gladius est, cor pungens, Spiritus per verbum, Heb. 4. ψ . 12. Caro per cupiditatis stimulum, quæ militat contra animam.

EST

343. *Instar olla igni appositæ; varios subinde vapores emittentis*. Ita cor humanum ad concupiscentiæ ignem positum, Syr. 9. ψ . 10. varias cogitationes homini suggerit. Suggestit hoc Propheta, Ezech. 24. ψ . 11.

COR HOMINIS EST RADIX.

344. Deut. 29. ψ . 18. *Non sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem*. Ejusmodi radix cor hominis est, fel & amaritudo est peccatum, verè fel, sive Toxicum,

1. *Ob inflammationem*: sicut enim hæc herba labia linguamque inflamat, Æginet: lib. 5. cap. 54. Ita peccatum inflamat cor, & æstum iræ Dei in eo excitat.

2. *Ob insaniam causationem*. Incoercita insania sequitur eos, qui Toxicum comederunt: Ita conscientia insania peccatorem consequitur, Rom. 2. ψ . 15.

3. *Ob mentis perturbationem*. Qui enim Toxicum usi, eorum mentes variis imaginibus perturbantur, teste eodem Æginet. Ita peccatores variis imaginibus conscientia obversantibus terrentur: Hinc David, Psal. 51. Peccatum meum **CORAM ME** est semper. Accedit

dit imago iræ divinæ & tentationis Diabolica. Ergo debet esse bona radix cor nostrum. Hujus requisita sunt

1. *Ut sit viva.* Ita cor hominis ex fide debet vivere, Habac. 2. ψ . 4. Heb. 10. ψ . 38. Gal. 2. ψ . 20. vivere Christo, non peccato.

2. *Fixa:* Ita cor per fidei certitudinem & per anchoram fixum esse debet. Eph. 4. ψ . 12. Hebr. 6. ψ . 14. 1. Cor. 15. ψ . 58. Col. 1. ψ . 23. præmium est, Hebr. 12. ψ . 28. propositum. Imò cor hominis per amorem fixum esse debet in Deo, ut non moveatur à mundo scandaloſa aut petulca carne.

3. *Solida.* Ita cor nostrum charitate compactum esse debet ergà Deum, Deut. 6. ψ . 5. Col. 2. ψ . 2. erga proximum, solidâ charitate ergà utrumque.

4. *Humida:* Ita cor hominis devotione & lachrymis humidum esse debet, ut cor Petri, Matth. 26. ψ . ult. peccatricis, Luc. 7. ψ . 38. Davidis Psal. 6. v. 7. Talis radix, si cor nostrum fuerit, etiamsi senuerit in terra sepultum, mortuumque: Tamen germinabit rursus in iudicio extremo, ad odorem aquæ vivæ, Christi scilicet, Job. 14. v. 8. Prov. 12. ψ . 3. Aliàs cor humanum verè radix est venenata.

1. *Obinhesionem:* Per radicem arbor terræ inhaeret, & ab ea succum accipit: Ita cor humanum terrenis affixum est, terrenis delectatur, Joh. 3. v. 6. estque cuiuslibet hominis cor radix venenata, parentibus ortum debens venenatum, Psal. 51. v. 7. eisdem, velut arbori, inhaerens.

2. *Obpullulationem:* Ex radice pullulat humiditas in truncum arboris: Ita ex corde humano omnis generis vitia in animam pullulant, Matth. 15. Deut. 29. ψ . 18. In bonis bona radix est cordis. Prov. 12. ψ . 12.

HOMO SPIRITUALITER

surdus & mutus.

345. Marc. 7. *ψ.* 32. *Christo oblatuſ eſt ſurdus ſimul ac mutus.* Vivum corruptionis noſtræ Symbolum! Surdi enim ſumus; velut aſpides, ad verbum Domini, Pſal. 58. *ψ.* 5. Eſa. 43. *ψ.* 8. Hæc ſurditas à Diabolo inflictâ, qui eſt Spiritus ſurdus, Marc. 9. verſ. 25. à ſolo Chriſto ſanatur, qui *manum* imponit, *digito ſuo* ægri- tudinem ſpiritualẽ contrectat; hic *digituſ eſt Spirituſ ſanctuſ*,

1. *Ob proceſſionem.* Digtus è corpore & brachio procedit: Brachium filii Dei eſt: Corpus velut pater eſt, ſons & principium Trinitatiſ: Ab utroque procedit Spirituſ S. ſalvo myſterio B. Trinitatiſ, remoto carnali ſenſu.

2. *Ob articuloſ diſtinctionem:* Ita varia ſunt Spirituſ ſancti dona, Rom. 12. 1. Cor. 12.

3. *Ob operationem.* Corpus enim per manum digiti- tumq; operatur: Ita Deus per Spiritum ſanctum, 1. Co- rinth. 12. v. 3.

IN REBUS DIVINIS NE-

gligens homo.

346. *Discipuloſ oculi ſomno gravati erant Chriſto patiente, nec ſciebant, quid reſponderent,* Matth. 26. verſ. 43. 44. Ita in diviniſ rebus, nihil niſi ſomnolen- tiam oſtendimus, ignorantiam prodimus. 1. Cor. 2. verſ. 14. unde petit oculos illuminatoſ Apoſtoluſ, Eph. 1. v. 18.

COR HOMINIS EST NAVI-

gium in mari.

347. 1. *Ob ventorum impulſionem.* *Venti quatuor ſubem cordiſ humani concutientem ſunt metuſ futu- rorum,* Luc. 21. verſ. 26. *triftitia* ob præſentiam malo- rum,

rum. 2. Cor. 6. v. 2. seq. Joh. 16. v. ult. præsumptio & confidentia, securitas in felicitate præsentia, momentaneâ.

2. *Mercium apportationem.* Utero namque matris egressi, mundi mare ingressi, cor nostrum peccati merces apportat, in mortis portu eas exonerat, Job. 14. v. 4. c. 15. v. 14. 1. Cor. 15. v. 56.

3. *Fragilitatem.* Facile namque navis frangitur: Ita cor nostrum in anxietatibus, Jer. 17. v. 9.

4. *Negatam quietem:* In navi nulla quies, semper metus, undique fluctus: Ita cor nostrum nullâ fruitur, nisi in portu cœli, quiete. In inquietam ergò cordis navim *Christus* accersendus est, quò præsentem ponent ventis & mare, ut Matth. 8. v. 26. E. sa. 30. v. 15.

5. *Mare:* est hic mundus: est mare miseriarum & peccati; imò ipsum cor & navis & mare est: Clamemus *ex hoc profundo*, Psal. 130. v. 1. ut ipse Deus præsit clavo navis nostræ in hoc mundo.

EST ARCUS DOLOSUS.

348. Psal. 78. v. 57. *Averterunt se (Israëlita) & non servaverunt pactum; quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum.* Arcus ille pravus est cor hominis. Arcus enim dolosus hinc inde oberrat, scopum non tangit: Ita cor hominis à lege aberrat, legis scopum non ferit, qui est plena Dei proximique dilectio, Rom. 13. v. 8. jaculantem fallit.

COR HOMINIS THESAURUS.

349. Matth. 12. v. 35. *Bonus homo de bono thesauro cordis profert bona.* Thesaurus ille cor hominis est,

1. *Ob repositionem.* Thesaurus enim pro acervo hic positus est: Ita in corde omnis generis consilia & machinationes locum suum habent: Unde

2. Ob

2. *Ob copiam* ita dicitur. Conf. Matth. 15. v. 19. Ut enim in thesauris copia aris & auri: Ita in corde hominis vitiorum copia fegetque.

COR EST ADAMAS ET

faxum.

350. Ezech. 11. v. 19. Auferam cor lapideum de carnes eorum. Lapis ergo & Adamas cor est,

1. *Ob aciem*, quâ scindendis rebus aptus est Adamas: Ita cor nostrum scindit peccatis velut novacula, eaque ipsi homini toti insculpit, Jer. 17. v. 1.

2. *Duritiem*, Ezech. 3. v. 9. Zach. 7. v. 12. Ita durum est cor humanum, ut nec monitis mansuescat, nec longanimitate Dei flectatur, Rom. 2. v. 5.

3. *Parvitatem*. Parvus est Adamas & tamen durus: Ita cor humanum est parvum; mundus tamen & lerna peccatorum, Matth. 15. v. 19.

4. *Summam pravitatem*: Teste Dioscor. Adamas est lapis amoris & reconciliationis: Annon hæc summa pravitas.

COR HOMINIS EST TERRA

Sodomitica.

351. Antea *fructuosissima & fertilissima*, Gen. 10. v. 10. *sicut paradisus Domini*. Nunc verò *sterilis & infructuosa*, terra cor nostrum est nullis repletum fructibus, nisi cum à Deo repletur, Phil. 1. v. 11.

2. *Odio habuit Dominus Sodomam*, eam evertendo: Ita cor hominis impoenitens Deus fastidit, Ezech. 16. v. 30. Ose. 13. v. 8. 9. *Emphaticus locus*, Esa. 57. v. 11.

3. *Vastata, eversa Sodoma*. Vastatum, eversum cordis humani domicilium, omnibus dotibus privatum.

4. *Sodoma* terra nocentissimos fructus fert, Dent.

32. v. 32. Conf. Plinium Tom. 2. Tacit. Ita fructus cordis humani nocentissimi, Matth. 15. *Ex corde exeunt*, v. 19. Confer. 6. v. 21. Prov. 1. v. 31.

5. *Nihil nisi bitumen gignit Asphaltites lacus*. Peccatum est illud bitumen, quod in corde gignitur, damnationis picem promerens, Apoc. 14. v. 10. Dan. 3. v. 46. all. Peccata sunt poma illa Sodomæa, speciem pulchritudinis habentia extrinsecus; intus verò nihil, nisi cinis & factor.

HOMO IN STATU PECCATI

est uxor Lothi,

352. *Qua in salis statuam versa est, postquam retrospexit*, Gen. 19. v. 26. Ita homo retrospectus, salis statua facta arida, sterilis, nullos fructus ferens, quæ *anagnia* non solum indigitatur voce salis: *Verum etiam* homo cum statuâ confertur, ipsa cordis *anagnia* notatur. Hoc sale ager cordis nostri sparsus est

OB SIGNIFICATIONEM

1. *Sterilitatis*. Sal namque loca arentia & sicca amat, & sterilia. Ita cor nostrum siccum & sterile est.

2. *Extremæ vastitatis*. *Sichem enim destruxit Abimelech, sale sevit*, Jud. 9. v. 45. in detestationis & vastitatis indicium. Ita cor nostrum detestabilis ager factus, hortus destructus est, peccati sale conspersus est.

3. *Proprie consumptionis*. *Sal seipsum consumit*: Ita sal peccati seipsum & peccatorem consumit, Psal. 22. cor liquefcit, v. 15. Ita conquerebatur filius Dei, quia in se peccata recipiens filiorum hominum, iram patris velut ignem senferat.

Status quoque peccatoris comparatur cum Babylone, Gen. 11. v. 8. *Ob linguarum confusionem*. Potens in homine membrum *lingua* vel vires confusa sunt

&

& hostiles aded, ut nullus inter eas sit contentus, sed mera *confusio*, hostilis *oppugnatio*, spiritualis ædificii *impeditio*; Has demùm ultimum *dispersionis* malum individuo nexu excipit, Gen. 11. v. 8.

COR HOMINIS EST PRÆ- putium.

353. *Abscindendum & velut averruncandum*, si cum Domino fœdus gratiæ spirituale pangere voluerimus. Horum phrasæ: *Circumcidere præputium*, arare cor, maximè verò locus Ezech. 16. v. 30. Deut. 10. v. 16. Jer. 4. v. 3.

EST FERMENTUM,

354. *Quod à sacris & agno paschali quàm longissimè abesse voluit Jehovah*, Exod. 12. v. 25. Lev. 2. v. 4. Cor nostrum, quàm in statu culpæ consideratur, merum est malitiæ fermentum, ferrens, hoc est, inquinans omnes actus, effectus, affectus hominis.

EST SCORIA ET VAPPA.

355. Esa. 1. v. 21. *Civitas fidelis cor hominis erat in primo statu; Erat pleno iudicio, fulgens sanctitate Dei. Justitia habitavit in ea*, Eph. 4. v. 24. Verùm post peccatum homo spiritualiter scortatur, homicida est suæ ipsius animæ.

2. *Argentum illud divinarum duorum, quò radiabat, in vitiorum scoriam versum est, & vinum benedictionis, mutatum est in aquam maledictionis*, Gen. 3. v. 17. 18. *Propter te maledicta terra.*

COR HOMINIS NON FERT majestatem Dei.

356. *Facies Mofi velò tegenda erat, ob eximiam illius claritatem*, 2. Cor. 3. v. 7. Exod. 34. v. 30. Ita peccata nostra plusquam Cimmeriis tenebris obruta sunt,

funt, ut lucem Dei reformident, majestate ejus abhorreant, quem amore complecti debebamus.

PECCATUM COR HOMINIS

planè permeavit.

357. Hoc significatum fuit per *ipfarum victimarum exustiones*, toties præceptas in Levit. cap. 4. v. 12. cap. 6. vers. 23.

COR HOMINIS AD ARBO-

rem malam & labruscam

358. Toties in sacris literis comparatur, ut intima ejus malitia exprimatur, Esa. 5. v. 4. Jer. 2. v. 21. *Est zizanon, palmes sterilis*, nullos ferens ex se fructus, Joh. 15. v. 2. *subditus rebellis*, nolens se spiritû regi, Gal. 5. v. 17. *vinitor ingratus*, fallens spem agricolæ, Esa. 5. v. 4. 5.

COR HOMINIS, IPSE HOMO,

per succinctorium

359. *Putre Jeremia Propheta adumbratur*, quod sibi penitus *adjunxerat*, & putre & abominabile peccatum factum est, Jer. 13. v. 7.

COR HOMINIS.

360. Est *massa & sumentum perditum*, Gen. 6. v. 5. Vas corruptum, vel sub ipsa Dei *residuerentis*, (liceat ita loqui τῆς ἀμφοτέρως ἕνεκα, resingentis manu, Jerem. 18. v. 6.

COR HOMINIS EST

tabula,

361. 1. Cui peccatum *inscriptum* sanguine parentum, ex quo cor formatum, cui lex peccati, Rom. 7. v. 21. inscripta. Hæ sunt tabulæ cordis, Ezech. 11. v. 9. lapidæ, quibus stylo Adamantino iniquitas inscripta, Jer. 17. v. 1. 2.

2. His tabulis cordis nostri novam legem inscribit

bit ille, qui solus affirmare de se potest *verissime*. Pſal.
40. *ψ.* 9. LEX TUA IN CORDE MEO. Is
est Chriſtus.

3. Prino homini lex imaginis divinæ inſcripta erat;
Verum ad idololatriam converſus, Moſes tabulas cordis
fregit illas: Exod. 32. *ψ.* 19. all.

COR HOMINIS EST PU-
trida caro.

362. Unde *toties ſale illud condire jubemur*. Sal hoc
eſt verbum Dei: Vid. Cap. 1. Scriptura eſt ſal. Sale
non fuit ſalitum, Ezech. 16. *ψ.* 4.

HOMO VIATOR ILLE
infelix.

363. Luc. 10. *ψ.* 30. *Vulneratus*. Vid. ſupra: Pec-
catum eſt vulnus.

2. *Spoliatus veſtibus ſalutis & indumentis juſtitia*.
Vid. ſup. L. de peccato.

HOMO EST DESTRUCTUM
Dei

364. *Edificium, tabernaculum dirutum*, omnibus
modis *orbatur*, horribili ratione *devaſtatum, conſpur-*
catum cœno peccatorum, culpâ Satanæ & protoplaſto-
rum; *fundamentum everſum*, lapides *dejecti*. Hujus
reædificandi deſiderio incredibili flagrant Dei ſervi,
Pſal. 102. *ψ.* 15. *Servus ille Dei electus* Chriſtus repara-
vit ruinam, ipſe factus fundamentum, 1. Cor. 3. *ψ.* 11.
Caput, Eph. 1. *ψ.* 21. Vinculum & compages Spiritus,
Eph. 4. *ψ.* 4. ſubminiſtrando, lapides vivos præparan-
do, 1. Pet. 2. *v.* 5.

COR HOMINIS EST

Oleaſter, Rom. 11. *ψ.* 17.

365. 1. *Ratione negata cultura*. Oleaſter eſt arbor
inculta, antequam olivæ inferatur. Cor noſtrum eſt
arbor

arbor inculta & sylvestris, antequam Christo inferatur, veræ olivæ, Rom. II. v. 17.

2. *Ratione fructuum amaritudinis*, teste Plin. Fructus cordis sunt amaritudo spiritualis, odium Dei & proximi, Rom. 3. v. 14. Eph. 4. v. 31.

3. *Ratione foliorum latitudinis*, quibus tegitur oleaster. *Folia* cordis humani sunt *varie peccatorum* palliationes, *excusationes*, folia ficus Adami, Genes. 3. vers. 12. 13.

4. *Ratione loci*, montosi scilicet, quem amat: Ita cor humanum amat superbiam, quam locus montosus significat; Scripturæ enim phrasis est, montes pro superbis ponere, Esa. 2. v. 13. 14. Cap. 40. v. 4.

HOMO EST LIGNUM SICCUM.

366. *Ut homo manu arefactâ*, Luc. 6. v. 8. omni operi inutilis; Ita & Homo post peccatum arefactum habet cor, per infelicem arboris tactum, Gen. 3.

2. Siccus est ob peccati angores, Pl. 32. v. 4.

3. *Obstitit* ad Deum, Psal. 143. v. 6.

4. *Obtentationes* in cruce, Esa. 38. v. 12.

5. *Ob mundum*, qui nihil aliud, quàm terra arida, Conf. mundus est desertum.

6. *Ob sterilitatem*. Sicca enim sterilia sunt. Arbor autem sterilis & arida judicatur, quæ est sine *succo*, *foliis*, *fructu*. Ita cor hominis, caret *succo* devotionis, verbis receptionis. Luc. 8. v. 6. manetque exsuccum, nisi *succi* in olea fiat particeps. Rom. II. v. 17.

2. Caret *foliis & fructibus* bonorum operum repletum infructuosis tenebrarum operibus, Eph. 3. II. Caveamus hanc sterilitatem, Judæ Epist. vers. 12. Tit. 3. v. 14.

O

NA-

NATIVITAS NOSTRI PECCATO

inquinata.

367. Ezech.16.verf.3. *Radix tua & generatio ex terra Canaan: Pater tuus ex Amorrhæis & mater tua ex Hethæis.* Ex terra Canaan nostra generatio est, ex terra scilicet procreamur, terram gerimus, terimusque: Terra Canaan, mundus est, terra illa ab habitatoribus inquinata, Gen.15.v.21. Ex hac terra quoque polluimur, cum in ea inter impuros versamur, ab impuris procreamur, Job.14.v.4. c.15.v.14.

2. *Pater est Amorrhæus:* 1. Communis pater Adam verè est Amorrhæus ob peccatorum similitudinem, Gen.15.v.16. & nominis rationem: verè enim *contradictor fuit* Adam, quem vox ea significat. 2. Proprius quoque pater Amorrhæus est, quia ad suam ipsius imaginem genuit (malitiæ scilicet,) filios, Gen.5.v.3. & ita contradictionis participem sobolem fecit.

2. *Mater ex Hethæis.* Hòc ipsò *ingenita malitia* innuitur, de qua Job.15.v.14. Psal.51.v.5.

4. *Abominatio extrema.* Israëlità enim hos populos, (Amorrhæos, Hethæos) extremè detestabantur, Gen.28.v.8.

5. *Umbilicus non est præcisus.* Incircumcisi enim nascimur *cordibus & auribus*, Act.7. verf. 51. *labiis*, Exod.4.v.13. *cordibus*, Lev.26. verf. 41. Jer.6. v.10. *præputius*, Jer.9.v.26. Ezech.44.v.7. *carne*, cap. eod. v.9. ideoque abominabiles. Exod.12.v.48. Ezech.32.v.25.

6. *Aquâ loti non sumus.* Immundi enim procreamur, Job.14.v.4. *aquâ* peccatorum quidem lavati, sed non salutari baptis marris *aquâ*.

7. *Nec sale saliti.* Sale nimirum verbi divini, quo

in

in baptifino contpergimur. Eph.5. verf.26. lavacro aquæ in verbo.

8. *Nec fasciis involuti.* Nudi enim ex utero progredimur, tam corporaliter, quàm spiritualiter. Fasciis igitur iustitiæ Christi involvendi sumus. Galat.3. v.27. Esai.61. v.10.

9. *Projecti sumus* super faciem terræ, jacentes in sanguine nostro. A parentibus enim projicimur in terræ faciem, qui generare, non regenerare possunt. Joh.3.v.5. In sanguine delictorum nostrorum projecti sumus, quæ aliàs sanguines appellantur (Pfal.51. *libera me de sanguinibus*) & cum sanguine propagantur.

MISERIE HUMANÆ TYPUS.

368. Joh.5.v.5. seq. 1. *Ob morbi diuturnitatem.* verf.5. Morbus peccati duravit ab Adamo, in omnes usque hominum generationes Rom.5.v.12.

2. *Ob projectionem.* Projectus jacuit ægrotus ille. Nos quoque jacemus, à *Satana*; Luc.10.v.30. à *parentibus.* Ezech.16.v.5. projecti; nos Christus placido vidit lumine, ut ægrotum illum: d.loc.v.6.

3. *Ob humani auxilii destitutionem,* v.7. Ita nos morbo peccati affecti, omni destituti sumus auxilio Pfal.49.v.8. Esa.63.v.3. *Nemo mecum!*

4. *Ob negatam motionem,* verf.7. Movere se non poterat ægrotus. Nec nos *spiritualiter* movere possumus, quia planè mortui, quia in vulneribus derelicti, Luc.10. v.31.

¶ (o) so

O 2

AR-

ARTICULUS III.

DE RELIQUIS VITÆ HUMANA
næ miseris & conditione in hoc
mundo.

HOMINIS FRAGILITAS.

369. Job.30. v.19. *Favilla & cineri assimilatus sum*: Hæc est vitæ lubricitas hominis; Est enim favilla ex scintillis cinis modicus: *Scintille fulgentes pruri erant parentes*, immortalitate scilicet, quâ amissâ, nil nisi cinis facti sunt, nil nisi favillas nos progenuerunt. *Favilla tegit splendorem carbonis*: Ita vitæ nostræ fragilitas cognitionem boni multis modis impedit. Sap.9. v.9. *Facile dispergitur*. Ita vita hominis facilè transit. *Cinis & pulvis ariditatem notat*. Deut. 28. v.24. Ita in vita hominis summa sæpè solatii ariditas. Psal.63. v.2. Plal.143. v.6. Psal.33. vers.4. *Cinis quoque maxime tristitiæ index*. In hac vita nil nisi tristitiæ & panis ille cinerum tristitiæ, Psal.102. vers.10. cum nos Deus in cineribus miseriarum volutat. Thr. 3. v.16.

HOMO INANITAS.

370. Job.13. v.25. *Se folium vento agitatum nominat*. Hæc est hominis fors, ut cuius vento, decussione cuius, obnoxius sit, & citò in pulverem jactus putrescat. At piorum alia est conditio, quorum folia non marcescunt, Psal.1. v.4. & quamvis terræ sequestro committantur, revirescent tamen. Prov.11. v.28. Jer.17. v.8. Ad hunc incorruptionis statum perpetuis gemitibus aspiremus. Imò *stipula sicca sumus a stu cruis & peccatorum*, Psal.32. v.4. planè *exsuccii*.

HO-

HOMINES OVES PERDITÆ,

Luc. 15. v. 4.

371. *Ob stoliditatem*; Ovis enim animal stolidum, non callidum est: Ita homines in via salutis stolidi stulti que 1. Cor. 2. v. 14. Psal. 119. v. 176.

2. *Erroris societatem*: Rarò enim ovis errat sola, sed plures simul: Sic non unus solùm Adam erravit, sed & omnes cum eo homines. Rom. 5. v. 12.

3. *Negatam resistendi hostibus potentiam*. Ita spiritualibus hostibus resistere non potuimus. Psal. 49. 8. Esa. 59. v. 24. ad arma ergò spiritualia confugiamus Eph. 6. v. 12.

4. *Morborum copiam & frequentiam*: Ita morbi hominum corporales & spirituales quamplurimi sunt.

5. *Infectionem*. Facile morbida ovis alias inficit: Sic homines generando, labe originali inficiuntur. Job. 14. v. 4. conversando facile ad malum pellicuntur, Sirach. 13. v. 1.

NATIVITAS NOSTRI

inquinata.

372. Levit. 12. v. 4. *Mulier post partum non tangit sanctum quidpiam, durantibus adhuc purificationis diebus*. Impuritatis naturalis symbolum est, quâ fit, ut ex immundis immundi nascamur. Job. 14. v. 4. nec aquâ loti simus. Ezech. 16. v. 4. 5. in peccatis concepti Psal. 51. vers. 7. quæ cum dividant inter nos & Deum Esa. 59. v. 2. sanctum matres vetantur, nisi prius purificatæ, tangere. *Ad sanctuarium appropinquare vetantur eadem*; in ejusdem impuritatis argumentum. Hæc immundities agno vel turture expiatur, d. v. 6. Agnus noster & turtur Christus est, mundans nos lavacrò, Eph. 5. v. 25.

VITA HÆC PEREGRINATIO.

373. Ne quidem *vestigium pedis* Abrahamo Deus *dedit in terra promissa*, Act. 7. v. 5. Hæc est nostræ peregrinationis imago, quando mundum incolimus, nec tamen investigium pedis in eo possidemus, 1. Corinth. 7. v. 31. Hebr. 11. v. 13. 14. nam si possideremus, perpetuò nostra manerent, quæ in mundo habemus. At non manent nostra, relinquenda enim sunt in morte. Psal. 49. v. 18. Job. 1. v. 21. 1. Timoth. 6. v. 7. Gaudeamus itaque de alia possessione. *Pedes nostri in portis cælestis Jerusalem stabunt* Psal. 122. v. 2. all. nec offendent magis *ad montes caliginosos hujus vitæ*, Jer. 13. v. 16. hostibus omnibus pulverem pedem nostrorum lingentibus, Esa. 49. v. 23.

PEREGRINI HIC SUMUS.

374. *Tabernaculum suum movit Abraham*, Gen. 13. v. 18. *Castra toties moverunt Israëlita in deserto*: Vid. Num. 33. Hæc omnia significant, *peregrinos nos hic*, nec habere *manentem civitatem*. Hebr. 13. v. 14. sed deponendum esse hoc mortale *tabernaculum*. 2. Cor. 5. v. 2.

VITA HÆC PEREGRINATIO.

376. *Festum tabernaculorum singulis annis celebrabant Israëlita*. Levit. 23. v. 42. Vita hæc merum exilium in tabernaculis est, Job. 19. v. 12. hostibus undique nos cingentibus; *Septem diebus festum tabernaculorum celebrant Israëlita*. Septem dies notant omnes vitæ nostræ dies, quibus semper peregrinatio nostra meditanda est.

VITA NOSTRA PEREGRINATIO.

378. Psal. 105. v. 23. *Accolam in terra Cham Jacobus fuisse dicitur*. Pii omnes sunt, & esse debent *Jacobi*, h. e. supplantatores & proculcatores impiorum, Sata-

næ, quem Deus sub pedibus nostris conteret. Rom. 16.v.20. Accolæ sunt vel peregrinatores, non enim habent mansionem manentem, quia Dei peregrini sunt, Psal.39.v.14. 1.Chron.30.v.15. In terra Cham, hoc est, mundo. Mundus autem verè terra Cham est, hoc est, calida, igni tribulationis & flammis tentationis. 1.Petr.4.v.12. Mundus terra Cham est, hoc est, illusoris; nam Cham illusor fuit. Mundus & impii sunt illusores.

1. *Gaudendo. Mundus gaudebit.* Joh.16.v.20.

2. *Insultando & quærendo*, ubi Deus noster sit, Psal.42.v.11. Ne miremur ergò, nos igni tentationis tribulari, 1.Petr.4.v.12. mundus enim Chamis stabulum manet. Manebit nos fors Noachi, Isaaci, quem Ismaël ludificatus est, non jocando, sed persequendo, Galat.4.verf.29. Gen.25.v.10. Elisæ. 2.Reg.2.v.23. Horsum querelæ, Psal.22.v.7. Psal.44.v.14. Jer.20.v.7.

VITA HÆC PERPETUA pugna.

379. *Contra hostes, adificium templi impedituros, hastas ab aurora usq, ad emersionem stellarum tenebant Israelita*, Nehem.4.v.21. Ita à prima Christianismi aurora (quâ sol justitiæ in baptismo nobis oritur) hasta fidei contra Satanam, ejusque complices tenenda, donec stellæ orientur, hoc est, Christus, stella illa Jacobi, Num.24.v.17. matutina. 2.Petr.1.v.21. æternam gaudii lucem adferens, Esa.60.v.20. qui Satanam penitus tollat: donec illi orientur, qui instar stellarum lucem sunt daturi, Dan.12.v.3. de hostibus victis triumphum cantaturi Apoc.12.v.10. 1.Cor.15.v.54.

VITA HÆC PERPETUA PUGNA.

380. *Jacobo manibus Labani elapso; ipsiusq, fraudibus,*

bus, cum in patriam tenderet, Esauus armatâ manu occurrit: Gen. 32. v. 6. Imago est vitæ humanæ, in quâ superatâ unâ tentatione, alia mox succedit: sic abyssus abyssum vocat. Psal. 42. v. 8. Ac ubi temporales tentationes perpeffi sumus, infernalis Esau armatâ manu, hoc est, telis ignitis Eph. 6. v. 6. nos adoritur. Jacobus non levi timore percussus est ob imminentem Esau incursum: Ita nobis securos esse non licet; Sed vigilare, ne intremus in tentationem Matth. 26. v. 41. ne supplantet nos tentatione 1. Thess. 3. v. 5. aut seducat, 2. Cor. II. v. 3. Divisit prudenter gregem Jacobus, à tergo & fronte sibi prospiciens: Ita armis nostris instructi simus, 1. Cor. 6. v. 8. Jacob Dominum invocavit: Ita orationis exercitium in tentationibus vigere debet maxime, Eph. 6. v. 18.

VIVERE EST AD FLUMINA

Babylonis federe.

379. *Ad flumina Babylonis sederunt Israelitæ, fle-
runt recordantes Sionis, citharas suas suspenderunt, can-
tare coram hostibus suis renuerunt, Psal. 137. v. 1. 2. 3.*

1. *Babylon mundus est, (vide mundus) in quo sede-
mus ad aquas tribulationis Psal. 18. v. 17. Psal. 66, 12.
Psal. 69. v. 2.*

2. *Flemus autem videntes mundi tyrannidem, quâ
premur, & considerantes beatum æternæ Sionis
statum, ubi nostrum politevma est, Phil. 3. v. 20.*

3. *Citharas quoque nostras suspendimus, tristi-
tizque nos totos addicimus, cum hostes nobis insultant,
gaudentes de calamitatibus nostris, de quo Psal.
42. v. 4. Joh. 16. v. 20.*

4. *Verùm, ubi nos hâc mundi captivitate solvet
Salvator, in cœlestem Hierosolymam remigrabimus,
Apoc.*

Apoc. 20. v. 1. noltrum gaudium nemo tollet à nobis.

Joh. 16. v. 22.

NIHIL HIC NISI SEPULCHRUM

habemus.

380. *Abrahamus emi sepulchrum.* Gen. 23. v. 9. *in possessionem.* Nihil hic præter sepulchrum possidemus. Quicquid bonorum est reliquum, vagum, fluxum, instabile est; sola sepulchri possessio nobis à Domino concessa, dicente: *pulvis es & in pulverem reverteris* Genes. 3. v. 19. Hoc quoque solatii est argumentum, quod sepulchra nostra sint loca possessionis. Ergò confectò peregrinationis nostræ cursu possidemus veram terram: consummabimus resuscitati, veram possessionem & hæreditatem in cælis adituri.

VIA HUIUS VITÆ AD COELESTEM

patriam salebrosa.

381. *Israëlitæ calceati discedebant ex Ægypto,* Exod. 12. vers. 12. Ita perviam hujus mundi, qui Ægyptus est, incessuros, oportet calceatos esse, aspera enim est, plena leonibus & aspidibus, qui calcandi, Psal. 91. v. 13. Ita calcem nostrum *super Edom, hoc est, Satana, mundum, complicesq; extendemus.* Psal. 60. vers. 10. Ita pulcher erit *incessus noster in calceis.* Cantic. 7. v. 1. Feliciter è carcere vitæ hujus emigrabimus, ut *Petrus.* Actor. 12. v. 8. *Calcei verò & ocrea sunt Evangelium pacis.* Eph. 6. v. 15.

VITA HÆC EST VALLIS LA-

chrymarum & Achor.

382. I. *Vallis est lachrymarum* Psal. 84. v. 7. tenebrarum, Psal. 23. v. 4. Pii sunt *instar rosa in valle,* Cantic. 2. v. 1. nondum constituti in monte cæli: Interim in eos aquarum copia (tribulationum) pleno agmine delabitur, quas mundi mons pestifer collegit,

O 5

Conf.

Conf. Job. 16. v. ult. Hinc lachrymarū vallis est; in lachrymis enim seminant, Psal. 126. v. 5. lachrymabundi montem cœli intuentur, Psal. 42. v. 12. Psal. 121. v. 1. *Vita hæc vallis miseriarum.* Conf. Gen. 44. v. 29. Job. 6. v. 2. Psal. 25. v. 18. Psal. 88. v. 4. Psal. 116. v. 3. Eccl. 1. v. 14. Jer. 10. Thren. 1. v. 12. Sir. 39. v. 1. *Solutio sit:* Jud. 2. v. 18. cap. 10. v. 16. 2. Reg. 13. v. 4. Psal. 10. v. 14. Psal. 57. v. 3. Habac. 1. v. 13. *Vallis Achor vita est.*

1. *Nomine;* Achor significat perturbationem: eā plena est vita, tam spiritali, quam corporali, Job. 4. v. 14. Psal. 6. v. 3. 4. Psal. 30. v. 8.

2. *Typicā significatione:* Israelitæ pessundabantur ab hostibus in valle Achor: Jos. 7. v. 24. Ita in mundi hujus valle premimur ab hostibus spiritalibus; perturbamur, cum se Deus velut peregrinum & hostem nobis præbet, auxilium abscondit, ut Israelitis contigit. d. l. In vita æterna dabit nobis vallem Achor, in *apertionem spei consummati vœ.* Hof. 2. v. 15. *typic.*

VITA HUMANA EST INSTAR floris.

385. 1. *Ob momentaneum interitum.* Psal. 90. v. 6. Psal. 103. v. 15. 1. Petr. 1. v. 24. Jacob. 1. v. 10. 11. In vita hominis citò arefcit.

2. *Ob delectationem:* Flore enim delectamur, cum colore, tum odore: Ita vitæ humanæ conditio placet, si externò eam colore, odore metiamur, non momentanè & fluxò interitu.

3. *Ob subitanum ortum,* Job. 14. v. 1. Ita homo subito oritur per nativitatem: Subitò occidit per mortem. Hanc vitæ humanæ fragilitatem varii in tabernaculo temploque Salomonis flores sculpti significarunt. Exod. 25. v. 31. 33. cap. 37. v. 17. 1. Reg. 6. v. 18.

EST

EST INSTAR FILII TEXTORIS.

386. Efa. 38, 12. *Præcisæ est velut à textore vitæ meæ:* Filium ergò vitæ est, ex ossibus, carne, spiritu, confectum, *fragile filium*, Gen. 38. v. 28. *sed innatum:* idcirco mors faciliè illam corporis compagem dissolvit.

RADII TEXTORIS.

387. *Qui ulro citroq; jactatur:* Inter texendum rumpit filium: Ita vitæ humana, Job. 7. v. 6. morte nos præveniente & vanitates cordis humani ridente, vitæ filium per ætatum stamina ducente, rumpente.

FLUVII.

388. 1. *Ob amarum ortum:* Fluvii enim omnes ex mari amaro. Ita vitæ humana ex amaro parturientis matris mari incipiens, in mare miseriarum excurrit, Sirach. 40. v. 1. definit.

2. *Ob volubilitatem:* Ita vitæ hominis ultrò citroq; volvitur. Psal. 39. vers. 7. curis, fortis humanæ instantiâ.

3. *Ob velocitatem:* Eadem est vitæ humanæ, Psal. 90. v. 10.

4. *Profunditatem:* Ita vitæ humana multis laborat profunditatibus, Psal. 42. v. 8. Psal. 69. v. 3. 16. Psal. 86. v. 13. Psal. 88. v. 7. Psal. 130. v. 1. Apoc. 2. v. 24.

5. *Pulchritudinem in fluxu:* Ita vitæ humana quandam habet speciem pulchritudinis, sed instar fluvii, transeuntem citò & evanescentem. Eccl. 1.

6. *Variam circummitionem:* Ita vitæ hominis variè circummagitur per hujus mundi anfractus.

7. *Impetuositatem,* quam in mari deponit, se exonerans. Ita per consiliorum, machinationum, fortis humanæ ἀψυχότας, impetus vitæ hominis volvitur: in

in mortis tandem infatiabilis mari illo, Hab. 3. vers. 5.
Spiritus ponit, Psal. 146. v. 4.

VITÆ HOMINIS MISERIA

est fumus.

387. 1. *Ob procreationem*: Fumus enim procreat ignis, agens in subjectam materiam: Ita ignis divini furoris (iusto iudicio) efficit vitæ nostræ brevitatem & miseras. Psal. 90. v. 7. Hoc significatum typicè, Exod. 19. v. 18.

2. *Ob interitum*, Psal. 37. v. 20. Ita vita hominis citò interit, Psal. 102. v. 4.

3. *Ob exsiccationem*: Fumus enim humida corpora exsiccatur, Psal. 119. v. 83. Ita vita hominis fumus est exsiccans: quantò diutius vivit; tantò minus sitim explet. Psal. 42. v. 3. in hac mundi eremò, humò, oberrans, Psal. 143. v. 7. homo.

4. *Ob oculorum lesionem*. Ita vita humana est fumus oculos adhuc impediens, quò minus Deum videant & solida illa bona in cœlis reposita. Exutâ hac mortalitatis veste, Deum videbimus sicuti est, I. Joh. 3. v. 3. Job. 19. v. 27.

VITA HOMINIS EST VAPOR.

388. 1. *Ob elationem*: Vapor enim in sublime fertur: Ita vita humana in sublime quasi fertur, quando ejus filium, spe velut longum, protenditur, citò tamen præter spem evanescens, Psal. 90. v. 8. ideoque

2. *Ob brevem durationem*, vapor dicitur vita nostra, Jac. 4. v. 14.

3. *Ob terribilitatem*: Vapores suo modo quodam terrorem efficiunt. Ita vita humana terribilis est, ob malorum copiam & tentationum cumulum, quas David ad vaporem ex naso (irâ) Dei procedentem comparat, Psa. 18. v. 19. 2. Sam. 22. v. 9.

4. *Ob*

4. *Ob originem* : Vapor enim ex aqua & aqueis corporibus excitatur : teste Philof. Ita vitæ humanæ brevitatis, miseria, ex peccato, aquâ maledictâ, quodque ut aquam imbibimus, Job. 15. 16. oritur.

TRANSIT INSTAR NAVIS,
cursoris, aquilæ.

389. Job. 9. vers. 25. 26. *Navis, qua decoro apparatu in portu vela explicat, mari se committit, aquas illius sulcat, brevis cursûs vestigio remanente, postea facile scopulis illiditur, fluctibus frangitur* : Ita vita hominis in portu natiuitatis ingressum in mundi mare meditatatur, decumanis calamitatum fluctibus obruitur, scopulis tentationum illiditur : Tandem nullum cursûs sui relinquit vestigium, cum mortuorum brevi oblietetur memoria, Psal. 31. v. 13. Psal. 103. vers. 16. gloria. Esa. 40. v. 7.

2. *Instar cursoris*, cui opinione celerius, dies peracti, Ita per vallem miseriarum & stadium Christianismi currentes, 1. Cor. 9. v. 24. vitam traducimus instar fabulæ, otium fallentis, Psal. 90. v. 10.

2. *Aquilæ*, pernici alarum remigio ad cibum contententis. d. l. Jobi.

VITÆ HUMANÆ MISERIA
nebulæ confertur.

390. *Nebula de terra oriebatur*, Gen. 2. v. 6. Terra peccatum & corda terrena notat : Ex his oritur nebula, hoc est, vitæ humanæ brevitatis & miseria, quæ similis nebulæ.

1. *Ob elevationem & agitationem* : Ita vita hominis variè agitatur, fluctibus calamitatum & tentationum elevatur, ut Psal. 102. v. 11. cordis sollicitudine, velut turbine, agitatur:

2. *Dis-*

2. *Dissipationem*: Ita vita hominis dissipatur faciliè.

3. *Causationem*. Nebula à sole caufatur, vapores ex aquis terrisve attrahente: Ita Deus lux & sol nofter; Pſal. 27. v. 1. Pſal. 84. v. 12. miseras illas vitæ humanæ (juſtò ſuò judiciò, Gen. 3. v. 19.) immittit hominibus, qui nihil, niſi pulvis, terra, aquam peccatorum imbibentes, ex quibus nebula illa miſeriarum producitur Job. 15. v. 16. Pſal. 90. v. 7. ſeq.

4. *Utilitatem*, quam ſatronibus præſtat nebula, quâ ſe occultare poſſunt: Ita Diabolus per hujus vitæ miseras nos à pietate abducere fatagit, Job. 2. v. 5. inque variis vitæ calamitatibus Deum nobis alienum fingit & occultat. Jer. 14. v. 9. Hinc illæ querimoniæ in Pſalmis frequentiffimæ, de Deo *abſcondente ſe*, Pſ. 13. v. 2. & alib. Thren. 2. v. 44. nempe ſub nebula miſeriarum hujus vitæ.

5. *Solis obſcuratationem æris*, quæ fit per nebulas. Ita hujus vitæ miſeriis sæpè ſol ſolatii obſcuratur. Thren. 3. v. 44. Eſa. 38. v. 17.

6. *Pluvia cauſationem*. Nebula ſurſum aſcendens redit in materiam nubis, adeoque pluuiam efficit. Ita ſi miſeriæ noſtræ ſurſum aſcendant per gemitus & preces, Pſal. 6. v. 7. Eſa. 38. v. 14. ſalutarem ſolatii pluuiam impetrabunt, Pſal. 6. v. 9. 20. Pſal. 3. v. 5. Pſal. 94. v. 19. Eſa. 38, 14.

7. *Itineris tardationem*. Nebula enim viatores impedit: Ita & miſeriæ hujus vitæ multos in ambulando in via Domini tardant, Luc. 8. v. 13. *Tempore tribulationis deſciant*, retroſpiciunt, Luc. 17. verſ. 33. cum uxore Løthi, & Dema, ſocio olim Apoſtoli, 2. Tim. 4. verſ. 10.

VITA HOMINIS INSTAR

Palmi.

393. Pſal. 39. v. 7. *qui digitis integratur quatuor.*

1, Digni

1. Digni quatuor, ex quibus humanæ vitæ quantitas conjungitur, sunt *formatio* in utero materno, *nativitas*, *vita*, *mors*. Omnia hæc vitæ breviter conjunctam cum summis miseriis indicant.

2. *Pectorale summi Sacerdotis*, *palmum longum latumque*, erat, quod gestabat: Exod. 28. v. 16. in pectore: Ita breviter vitæ nostræ memoriam semper colere debemus, Psal. 39. v. 5. Pl. 109. v. 23, Psal. 102. v. 4. Psal. 90. v. 10. Job. 7. v. 3. 6. 7.

VITA HUMANA EST SOMNUS

& somnium, Psal. 90. 6.

394. 1. *Ob breviter*: Job. 20. v. 8. Ita vitæ humanæ brevis est duratio Job. 14. v. 1.

2. *Ob vanitatem*, quâ sæpè homines decipiuntur: Eccles. 5. v. 6. ita vitæ præsentis vanitate quam pluri decipiuntur. Vid. Esa. 29. v. 8. Psal. 73. v. 20. similes piscatori, illi (autor Theocrit.) qui se aureum cepisse piscem somniaverat.

3. *Temporis consumptionem*: Somnus enim est vitæ velut veſtigal; dimidium enim vitæ spatium vel somno transigimus: *Totum* vitæ tempus in miseriis, *non dimidium*, consumimus. Psal. 90. v. 10. Syr. 18. v. 8.

4. *Mentis impeditionem*. Somnus ligat omnes sensus, obstructis spirituum animalium meatibus: Ita continuis vitæ humanæ miseriis sæpè homines obtunduntur ac velut obbrutescunt, ut in ipsis miseriis nullas animadvertant miseras. *Miseriarum hoc est caput* Amos. 4. 9. seqq.

5. *Subitanam obreptionem*: Somnus subito obrepi homini. Ita in vitæ hujus miseras, simul ac nascimur, immergimur; obrepunt miseriæ lento agmine, præter spem & expectationem omnem, Job. 7. v. 1. seq. Sirach. 40. v. 1.

6. My-

6. *Mysticam significationem & consolationem. Petrus in carcere dormiens, & ab angelo exire iussus, excitatus vix adduci potuit, ut egrederetur: existimans sibi in somno duntaxat accidisse. Act. 12. v. 9. Ita ex somno vitæ hujus in iudicio liberati, vix capiemus gaudiorum & liberationis nostræ magnitudinem, Esa. 35. v. 10. Psal. 16. v. 11. Psal. 21. v. 7. Joh. 16. v. 22. Apoc. 21. 4. excitante nos angelo testamenti Christo, eiq; vitæ hujus emigrare carcere præcipiente. Erimus instar somniantium, liberati ex Babylone hujus mundi, nectare cœlestis lætitiæ inebriati, Psal. 126. v. 1.*

VITA HOMINIS

393. Est instar tabernaculi pastoris convoluti alioque in loco fixi, Esa. 38. v. 12.

1. *Ob circumvagationem* Pastorum. Pastores hinc inde in sylvis oberantes, vagas habent in plaustris domos & tentoria, quæ modò hoc in loco, modò in alio figure: *Ita vita hominis est tabernaculum vagum, mortale, 2. Cor. 5. v. 1.*

2. *Ob tabernaculi ablationem & convolutionem.* Pastores enim alibi sedes fixuri, convolvunt complicantque tabernacula; Sic vita hominis tabernaculum velut est, quod tandem convolvendum, *mortis valle* complicandum est, donec illud in cœli tabernaculo Christus denuò explicet, pascat nos, Apoc. 7. vers. 15. æstu tamen crucis non amplius nos divexante, Apoc. 21. vers. 7. nec transfigendi alibi locorum, tabernaculi illius periculo nobis imminente, 1. Theff. 4. vers. 17. Joh. 17. v. 24.

VENTUS

Joh. 7. 7.

394. Est vita humana. 1. *Ob originem*: Ex terræ cavernis & vaporibus ventus oritur: Vitæ humanæ bre-

brevitas & miseria ex terra, hoc est, homine terreno, Adam. 1. Cor. 15. v. 47. originem habet.

2. *Ob motus tortuositatem.* Ventus variè torquetur in aëre. Vita humana mille habet miseriarum, quibus torquetur, anfractus, Sir. 41. v. 1.

3. *Ob termini ad quem, incertitudinem,* Joh. 3. v. 8. Ita obscura est eventuum spes & cæca expectatio futurorum, in humanis rebus. Eccl. 11, 6. cap. 7. v. 15.

4. *Ob agitationem :* Ita cordis nostri navigium in miseriarum mari circumagitur, Job. 30. v. 22. His ventis cælum nigrescit (alleg.) 1. Reg. 18, 45.

5. *Ob negatam venti cohibitionem.* Ventum nemo potest cohibere, Prov. 27, 16. Vitæ humanæ miseriis nemo se extricare potest. Sir. 40, 1.

UMBRA.

395. Job. 8, 9. cap. 14, 2. Psal. 144, 4. 1. Cor. 30, 15. Psal. 102, 11.

1. *Ob fugacitatem.* Umbrâ nihil fugacius. Ita vita hominis fugit, Psal. 90, 5. 6. 7. seqq.

2. *Desiderium.* Job. 7, 2. Mercenarius optat umbræ declinationem videre : Ita homines cæci vitæ brevitate sibi optant & misérias. Job. 14, 6. vitæ que hanc umbram cupiunt transire. Jon. 4. vers. 8. Elias, 1. Reg. 19, 4.

3. *Accretionem :* Accrescit umbra, decrescit que. Ita crescit vita hominis, decrescit suâ periodo, Sap. 2. v. 5. cap. 5, 9.

4. *Ipsam quidditatem :* Umbra nihil aliud, quam lucis privatio *ἡ ἀπείθεια* : Ita vita nostra nihil aliud, nisi veræ in Deo vitæ privatio, solis Christi occultatio, Coloss. 3, 2. vanitatum captatio, Baruch. 5, 30.

P

VITÆ

VITÆ HUMANÆ MISERIA ET BREVI-
tas pulveri comparatur, Psal. 103, 14.

396. 1. *Ob copiam*. Pulveris magna copia; Misericordiarum vitæ humanæ major. Sirach. 40, 1.

2. *Ob contemptum*. Pulvere nihil contemptius. Sic vita humana magnifit hominibus, quæ minimi fieri debeat; Mors minimi, quæ *cornu* hominis, hoc est, omnem gloriam potentiamque pro nihilo ducit.

3. *Ob dissipationem*. Pulvis à vento facilè dissipatur: Ita vita hominis à morte & vento peccati, ex quo mors, Rom. 5, 12.

Ita vitæ fragilitatem nostræ ob oculos ponit Scriptura, Psal. 104, 29. Eccl. 3, 20. cap. 12, 7. Sir. 17, 31.

COROLLARIUM, EX METAPHORIS
quibusdam Scripturæ de Vitæ Humanæ
miseriis, contextum.

VITA HOMINIS EST

397. 1. *Cibus* fastidiosus, Gen. 25, v. 8. cap. 35, v. 28. 1. Cor. 24, v. 1. Job. 14, v. 17.

2. *Duratio* brevis, malis non levis, qui æternùm in mundo vivere optarent, Gen. 47, 9. Sap. 2, 1. c. 9, 5.

3. *Mensura*. 1. Chron. 30, v. 25. quam Deus cuilibet metitur. Job. 14, 5.

4. *Tædiosa* res. Job. 10, 1. cap. 14, 1.

5. *Spiraculum* de spiraculo. Job. 33, v. 4.

6. *Fluvius* decrefcens, Psal. 31, 11.

7. *Cursus*, cui meta præfixa. Psal. 39, 6. Job. 14, 5.

8. *Morbus* quidam tabidus, Thren. 3, v. 51. Tunc autem oculi consumunt vitam, cum impios florere videmus in vita, pios algere. Psal. 37. per tot. Jer. 12, v. 1. Hab. 1, 13. Job. 21, 7.

9. *Captivitas* & vinculum, ex quibus liberari petimus, Thren. 3, v. 57. 2. Tim. 4, v. 10. cum Simeone illo, Luc.

Luc. 2. v. 29. cum Paulo, Phil. 1. v. 23. cum Ecclesia tota, Apoc. 22. v. ult. Veni etiam Domine Jesu! ut liberemur ex hac vitæ captivitate, 1. Tim. 4. 18. gaudeamus in libertate, Rom. 8. 21.

ARTICULUS IV.

DE MUNDO, ET VARIA HO-
minis, maximè pii, in eodem conditione
& statu.

MUNDUS EST ÆGYPTUS.

398. 1. *Nomine*: Ægyptus exponitur tenebræ. Mundus verè tenebræ peccati, Esa. 5. v. 20. inscitia Matth. 4. 16. Ephel. 4. 18. cap. 5. 8. In hoc potestas tenebrarum. Col. 1. 13. rectores tenebrarum, Eph. 6. 12. Hebr. *Mitzraim dicitur*. Hoc est oppressor, angustiator: Sic in mundo habemus angustias, Joh. 16. 33.

2. *Patrum peregrinatione*. Sæpius in Ægypto peregrinati sunt Patriarchæ: Nos omnes in hoc mundo peregrinamur. Vid. *Peregrinatio est vita*, p. 212.

3. *Israelitarum oppressione prædictâ*. Genes. 15. 13. completa Exod. 1. Psal. 81. 7. Ita in mundo premimur, servire cogimur, affligimur, peregrinam adversantium linguam audimus: Ubi Deus tuus est? Pl. 42. 4. Job. 2. 9. & testas fragiles tractamus, 2. Cor. 4. 7.

4. *Josephi servitute*: Servitit Joseph in Ægypto. Ita cogimur mundi vanitatibus inservire, à qua servitute liberari expetimus. Rom. 8. 22. 2. Timoth. 4. 18. Phil. 1. 23.

5. *Judaorum educatione violenta*: Ita Deus tandem die judicii nos educet in cœlestem Canaan, Hebr. 4. v. 11. 2. Tim. 4. 18. in Jerusalem lætam, Apoc. 21. 7. liberam, Rom. 8. 21.

6. *Ægyptus fornax ferrea dicitur*, Deut. 4, 20. Ita mundus est fornax ferrea persecutione, & cordis nostri eliquatione, Psal. 22, 15. præ mœrore; ut ferrum liquefcit in fornace.

7. *Ægritudinis copia*, Deut. 7, 15. Ita mundus plenus est morbis, ægritudinibus, Sirach. 40, 1.

8. *Plagarum multitudine*: Ita mundus plenus est plagis Dei. Amos. 4, 9. seq.

9. *Nostrâ derelictione*. Hebr. 11, 27. Moses Ægyptum fide reliquit. Relinquamus & nos fide Ægyptum & suspiremus ad *πολίτευμα* Phil. 3, 20. ubi Christus est, Coloss. 3, 3. 2. Corinth. 5, 1. 2. 3. seq. cum Paulo, 2. Tim. 4, 18. Phil. 3, 20.

MUNDUS EST COLONIA nostra.

399. Gen. 21. v. 34. *Abraham colonus fuit in terra Philistæorum*. Mundus hic vera est Philistæorum regio, in quâ ut coloni saltem vivimus & commoramur; Ideo in peculium *vendere terram Israelitas Deus vetuit*, Lev. 25. v. 23. quia advenæ & coloni saltem essent, quib. jus vendendi non cõpeteret. Conf. 1. Chr. 30, 15.

EST DESERTUM ILLUD.

400. *Quod peragratiuri, incidunt in latrones*, Diabolum, ejus satellites, spoliantes nos vestibus justitiæ, ad peccatum pelliciendo, & semivivos relinquentes. Luc. 10, 30. omni solatio destitutos.

MUNDUS EST DOMUS

Potipharis.

401. *Quam simulac Joseph ingressus ab impudica uxore tentatus est*, Gen. 39, 7. Ita pii in hoc mundo, ad spiritualia adulteria invitantur, scandalorum multitudine. Singulis diebus sollicitatur Josephus: nulla piis tentatione mundi vacua est dies, hora nulla Ps. 118, 10.

II.

MUN-

MUNDUS EST MONS

Calvaria.

402. 1. *Ob foetorem.* Mons enim Calvaria locus extra Jerusalem, supplicii maleficorum destinatus, & eorundem cadaveribus deformatus & foetens. Ita in mundo nihil praeter peccati foetorem, 1. Joh. 2. v. 16. Nulla ibi boni odoris fragrantia est, neque piis, quibus mundus hic non aridet; neque ipsi Deo, ad quem teterrimus peccatorum foetor, ut ex spirituali Sodoma, ascendit.

2. *Supplicii locum.* In monte Calvaria malefici plecebantur: Ita in hoc mundo Adam & ejus posterii supplicii afficiuntur ob inobedientiam, Genes. 3. v. 18. 19. *Insudore; terra feret tribulos.*

3. *Ossuarium.* Ossa enim maleficorum eo in loco dispersa jacuere. Ita mundus hic est omnium hominum ossuarium, ex quo per viam illam universae carnis emigramus morientes.

MUNDUS EST MALEDICTUS.

403. *Montibus Gelboe maledictionem imprecatus David, quod Jonathan in iis cecidisset, 2. Sam. 1. vers. 21. optavit, ut nec ros nec pluvia descenderent super eos.* Ita mundus est ille maledictus mons, in quo multi pii etiam cadunt. Ros autem divinae gratiae & pluvia caelestis non descendunt in illum, quia mundus odio habet Deum, ejusque ministros. *Mundus Spiritum Sanctum capere non potest, pluvia & roris caelestis autorem, Joh. 17. v. 25. Joh. 14. v. 17.*

MUNDUS MALEDICTUS.

404. Exod. 19. v. 12. *Cavete, ne ascendatis in montem, ne tangatis fines illius, ne moriamini.* Mundus est mons ille, in quo peccatum dominatur, Joh. 2. v. 16. Ira Dei revelatur in eo super omnem iniquitatem,

P 3

Rom.

Rom. 1. v. 18. Genes. 19. v. 21. Hunc montem mundi quisquis tangit, moritur spiritali morte & *jaculo venatoris infernalis* petitur. Tangitur verò mons mundi, cum mundum diligimus, 1. Joh. 2, 15. Nolite diligere mundum, nec ea, quæ in mundo. Conf. Rom. 12. v. 2. Jac. 1. v. 27.

MUNDI VEXATIO ET servitus,

405. *Decies mercedem mutavit Jacobo Labanus*, Gen. 31. v. 7. Labanus est mundus, cujus vanitatibus cum servimus, vel *decies mercedem* mutat & vanâ spe homines læstat. Eccl. 1, 14. promittit aureos montes, vix plumbeos præstat. Huic ergo Domino non fidamus, quin potius dicamus cum Jacobo, Gen. 30. v. 30. *Tempus est, ut prospiciam domui meæ.* Hoc est tempus gratiæ, 2. Cor. 6. v. 2. quod spiritualementem hanc prudentiam postulat, Eph. 5. v. 17.

MUNDUS DECIPIT HOMINES.

406. *Ninive dicitur gentes vendidisse in fornicationibus.* Nahum. 3. v. 4. Talis Ninive mundus est, qui amatores sub peccatum venundat. 1. Reg. 21. 20. & 25. & calice malitiôsæ fornicationis homines inebriat: Typus quoque est *Romane Thaidos*, Apoc. 17. v. 2.

MUNDUS EST AGER.

407. *Triticò, zizaniò, consitus, simul crescentibus,* donec appropinquet tempus messis, iudicium discretionis. Impii sunt zizania, seminati ab inimico, Matth. 13. v. 38. Triticum sunt pii, Matth. 3. v. 12. cap. 13. v. 25. utrumque in mundi agro, quem purgabit Dominus.

MUNDUS

408. *Est terra Sodome & Gomorrhæ, Adama & Seboim,* in qua unus Loth, hoc est, pauci pii inveniuntur. Luc. 12, 32. Esa. 1. v. 8. Zephan. 3, 12. *Quam vana*

vana ergò gloriatio Pontificiorum, de Ecclesiæ suæ amplitudine gloriantium? amplior erat Ecclesia Pharisæorum, quàm Apostolorum, hæc tamen vera, illa falsa. Ecclesiæ ergò veræ, non amplæ, imago viva Lothus fuit.

MUNDUS

409. *Est regnum & aula regis Babylonia, in qua ad fistula sonitum idolum adorant*, Dan. 3. v. 5. *Fistulæ sonitus strepitusque tubarum est mundus scandalosus. Idolum est Satanas, ejusque regnum* 1. Joh. 2. 16. *Tres verò viri integræ fidei inveniuntur in hâc mundi aulâ, hoc est, pauci numerò pii*, Zephan. 3. 12.

MUNDUS

410. *Est eremus. 1. Obviarum perplexitatem*. Vid. Gen. 21. 14. Ps. 107. 4. *Ita & nos patriâ domò paradisi expulsi, in hoc deserto mundi oberramus, in foveas calamitatum & angustiarum, etiam à fratribus & proximis quibusque conjicimur, ut Joseph*, Gen. 37. 24.

2. *Ob typicam significationem.*

1. *Moses oves pascebat in deserto*, Exod. 3. v. 1. *Ita pii à Deo in hoc mundo pascentur*, Psal. 23. v. 1.

2. *In deserto colebant Deum Israelita, donec in promissam terram venirent*: Ita nos colere debemus Deum in mundi deserto, donec ad promissam vitæ æternæ possessionem perveniamus.

3. *In deserto amarâ aquam inveniebant Israelitæ*. Ex. 15. 23. *Ita nos in hoc mundo aquas crucis*, Pl. 80. 6.

4. *Pharao existimabat coarctatos esse in terra Israelitas, in deserto*: idcirco persequebatur eosdem, nesciens, Deum suos defensurum esse. Exod. 14. 3, *Imago Diaboli, qui undiq; nos angustiis afficit in hoc mûdo.*

5. *Israelitarum quamplurima sunt impatientiæ exempla*: Ita & nobis evenit in mundi deserto, hinc

murmura, rebelliones, contra Deum ejusq; ministros.

6. *David in desertum fugiebat*, 1. Sam. 23. v. 14. Ita piorum exilia in mundi deserto singulis parata momentis, Job. 16. v. 3.

7. *Quadragesima annis curam sui populi Deus gessit*. Num. 9. v. 19. Ita & nostri, Psal. 78. v. 15.

8. *Petrus rupit in deserto Deus*, aquam protuberantes: Ita sitim nostram nonnunquam explet Deus aquas suppeditando solatii, Esa. 30. 20. Joh. 1. 16.

9. *Magnus ex eremo ventus venit, domum concussit*: Ita omnis generis tentationes, tribulationes in mundo & ex mundo veniunt, Joh. 16. v. ult. & c.

3. *Loci desertionem*: Hinc enim desertum dicitur, & innuitur, Esa. 27. v. 10. Ita in mundo pii deseruntur, non à Deo, Esa. 54. v. 7. 8. sed hominibus.

4. *Sitis causationem*. In desertis locis ambulantes magnâ premuntur siti. Ita pii in hoc mundo, Ps. 42, 1. Psal. 143, v. 6. sed consolatur nos Deus. Esa. 30. v. 20. cap. 51. v. 3.

5. *Ferarum cursationem*: Ita in mundo impii, ut lupi, atri, leones, vulpes discurrunt, duce leone infernali, Luc. 10. v. 3. Oves inter lupos.

6. *Spoliationem*: Jerem. 3. v. 2. Ita spoliator Satanas, impius.

7. *Desolationem summam*: Thr. 1. 13. Baruch. 4. 12. Ita in mundi eremo summa vastitas, confusio, desolatio.

8. *Retium multitudinem*: In desertis enim locis multa retia feris tenduntur à venatoribus; Ita in mundo retia tendit Satanas, impius piis Jud. 2. v. 3. Psal. 25. v. 15. Psal. 31. v. 5. Jerem. 1. v. 13.

9. *Via asperitatem & salebras*: Ita in mundo viæ asperæ sunt & salebrose. Satanas coluber est in viâ; *aspidēs & basilisci calcandi sunt in hac viâ*, Ps. 91. v. 13.

MUN-

MUNDUS

411. *Est spelunca latronum.* 1. *Ob Satanam*, qui princeps mundi Ephes. 2. v. 3. cæde sacra humanaque omnia complet. Hinc rubentis Draconis nomen, Apoc. 12. v. 12.

2. *Improvissum impetum*: Luc. 10. 30. Ita latrones, mundus, Satan, dormientes in securitate adoriuntur. Matth. 13. 25. *Dormientibus hominibus venit inimicus.*

3. *Viarum varietatem*: Latrones non ex una via homines aggrediuntur: Ita ex spelunca, mundi latrones non unâ viâ pios adoriuntur.

4. *Occursum armatorum.* Latro armis instructus est; In armatum ergò sumenda arma. Ita in Satanam, mundum, spiritualia arma, Eph. 6. v. 12.

5. *Desestationem.* Latro maledictus censeatur, caveatur, ut Act. 28. v. 4. Ita latrones spirituales in mundo latentes maledicti, cavendi, ut Gen. 49. v. 5. Non intremus Ecclesiam mundi cum Jacobo, oremus cum Davide, Psal. 144. v. 10.

Hos latrones fovet fovea mundi, spelunca Satanz & reproborum, cujus lucidus apparet ingressus, cum primâ fronte omnia in mundo blandiuntur, sed obscurior est progressus; arctius tandem inter tot latronum pericula egressus.

MUNDUS EST SPINETUM ACULEA-
tum, & locus scorpionum.

412. Ezech. 2. 6. *Tocum sunt spina rebelles & aculeata, & cum scorpionibus habitas.*

1. *Spinetum* ergò mundus est, confitus scilicet locus spinis, quæ malæ

2. *Ob intractabilitatem.* Spinæ enim difficulter ob asperitatem tractantur: Ita etiam impii non patiuntur se judicari à Spiritu Domini, Gen. 6. v. 3. sunt perversi

ab utero & Spiritui Sancto resistunt, Actor. 7. 51. non patiuntur se tractari à ministerio, cujus opera inferi poterant veræ oliuæ Christo. Rom. II. v. 17. & ita sylvestrem naturam deponere. Aculei hi sunt *hostilis repugnantia*, Actor. 13. v. 46.

2. *Persecutio* verbi & ministrorum, quâ pungunt Deifervos & occidunt. Matth. 22. 36. & c. 23. 33. Hos aculeos indomitaram spinarum sensit Elias, 1. Reg. 19. & 18. v. 17. Johannes, Marc. 6. v. 25. Omnes Prophetæ, Matth. 5. v. 12. omni tempore, Hebr. 11. v. 37.

3. *Calumnia & insimulationes*, quibus impii corda piorum pungunt, instar gladium & serpentum, Psal. 140. v. 4.

2. *Obpunctionem*, etiam cum florent spinæ. Mundum si carpas, licet florere videatur, tamen pungit semper caudâ, hoc est, in fine. Cum florere videtur sanctitate, fallit hypocrisis, blanditiis, cum favere videtur. Psal. 55. v. 22. prodit, cum osculator, interficit, ut Joab, 2. Sam. 20. 11. cum gratulatur tibi, maledicit.

3. *Ob vestrum lacerationem*. Spinæ vestes lacerant; Impii spinæ vestes integræ famæ piorum lacerant. Ita factum est Amos. cap. 7. v. 10.

4. *Ob serpentum occultationem*. Spinæ serpentes occultant: Ita in hoc mundo, tanquam dumeto spiritali, occultantur serpentes, mali, Psal. 140. 4. Serpentis antiqui genuini soboles, qui ita suum semen occultat, donec exusto mundi spinetò flamma judicii patefiat, quinam DEI semen, qui Satanæ fuerint, Matth. 13. v. 40. 41. Malach. 3. v. 17.

5. *Ob spinarum mutuam complexionem*. Sibi invicem implicitæ sunt spinæ. Impii mutuis sibi impliciti sunt operis, animis, vinculis conjuncti iniquitatis, Esa. 5. v. 18. fœderibus perverfitatis, Psal. 83. v. 5.

6. Ob

6. *Ob ignis incensionem.* Ita spinæ mundi *malis* incendunt ignem tribulationis, eidem fomitem subministrant, Psal. 28. v. 3.

7. *Ob seminis suffocationem.* Spinæ suffocant semen: Ita impii suffocant verbi divini semen, Luc. 8. vers. 14. quod in spinas cecidit. Semen Spiritus Sancti, cujus ductum sequi nolunt, Gen. 6. v. 3. cui resistunt, Act. 7. v. 51. quem exacerbant, Esa. 64. v. 10. quem tristitiâ afficiunt, Eph. 4. v. 30.

8. *Ob maledictionis significationem.* Spinæ enim sunt signum maledictionis Dei. Gen. 3. v. 18. Ita impii sunt maledictionis divinæ signum, non *absolutô Dei decretô*, sed suo ipsorum *vitiô & justô Dei suppliciô*, quia noluerunt benedictum semen recipere, benedictionem acceptare; maledictio ipsis contigit. Pl. 109. v. 17. 18. Interim in hoc mundi dumeto, crescunt pii instar *rosæ*. Cant. 2. 2. instar *frumenti* electi Domini, quod nec incendunt, nec spinæ suffocabunt; quia suum Ecclesiæ agrum curat Dominus & suo tempore spinas igni inexstinguibili est exurturus. Pl. 58. 10. Pl. 21. 10.

MUNDUS EST LOCUS

Scorpionum.

413. Hi sunt impii & perversi homines. Ezech. 2. 6.

1. *Ob venenum.* Venenum impiorum est in linguæ fallacitate & scandalorum blanditiis, quibus pios seducere allaborant, Deut. 32. v. 32. cap. 29. v. 18. 19.

2. *Ob nocendi modum.* Dicuntur scorpiones à posterioribus mordere: Ita impii in mundo fallaciis, retia locando, calumniis, famam denigrando. Horsum omnes de *retibus* querelæ, de *fovea*, de *insidiis*, in Psal. de linguæ dolis, passim.

3. *Ob convenientem locum.* Scorpiones in desertis locis sunt: Mundus est desertum, in quo spirituales Scor-

Scorpiones, & Rehabeam i scorpionibus nos castigantes mali homines sunt, 1. Reg. 12. v. 11. *Mundus est mulier illa scorpioni similis*, Sir. 26. v. 10.

4. *Ob caudam nodosam & flexuosam*. Mundi cauda, nodosa, flexuosa. Plus habet in recessu, quam in fronte promittit meretricia. Sap. 5. v. 6. 7.

5. *Oblatinationem*. Sub quovis lapide latitare dicitur Scorpio. In quovis lapideo vel saxeo corde latet scorpium Satan. Ezech. 2. v. 6.

6. *Ob colorum varietatem*. Varii sunt scorpionum colores: Varii mundi colores, mille figuræ.

Orandus itaque Deus est, ut nos per mundi hujus desertum, ejusque scorpiones, incolumes deducat, ut Israelitas, Deut. 8. v. 15.

MUNDUS EST MONS CALIGINOSUS.

414. Jer. 14. v. 16. ad quem pedes nostri sæpius offendentur, in cursu pietatis *impediuntur*.

Est *mons caliginosus*, in quo nulla solatii lux piis oboritur: Solum gaudium à monte cælo, ad quem oculos elevant, Psal. 121. v. 1. Joh. 16. vers. 33. Psal. 25. v. 1.

In hoc monte caliginoso mundi dominatur *princeps aëris*, Eph. 6. v. 12. *ventos* tempestatum glomerat, Psal. 18. v. 8. 9. *torrentes* persecutionum ex hoc monte dimittit, Psal. 18. v. 5. ut obruant pios, in valle lachrymarum hujus vitæ commorantes, Psal. 23. v. 4.

MUNDUS EST MESECH & Kedar.

415. *Va mihi, quia habitare cogor inter Mesech & Kedar*, Psal. 120. v. 5.

1. Mundus est terra *Mesech*, hoc est sagittariorum,

rum, arcus tendentium & sagittis vulnerantium, quæ sunt variz, Thren. 3. v. 12.

2. Mundus est terra *Kedar* & tenebrarum vel tenebricolorum, ob persecutiones & defectum solatii. Inter horum tamen *tentoria vivere cogimur* in hoc mundo, & libidini, feritati, immanitati, expositi esse eorundem. Psal. 38. v. 14.

MUNDUS EST VENTER

ceti.

416. *In quo Jonas delituit* Jon. 2. v. 1. Diabolus cætus est (Vide Diabolus est Leviathan) Corpus ejus mundus est, in hoc corpore jactamur conclusi, in mari hujus mundi, Job. 7. v. 12. Clamamus sæpè ex hoc corpore: *Audi nos Domine, libera Domine!*

Hoc corpus mundi carcer noster est, quò

1. Concludimur, malorum aggere. Sirach. 40. v. 1.

2. Ob peccatum inobedientiæ, ut Jonas. Rom. 5. v. 12. 13.

3. In hoc ventre mundi aquâ falsâ potamur. Psal. 80. v. 6.

4. Mundi artubus, velut Jonas in ventre ceti, comprimimur. Mundi artus & latera undiquaque nos constringentia prementiaque sunt impii & persecutores. Psal. 118. v. 10. 11.

5. Sæpè recordamur in hoc ventre mundi, templi Domini, cæli nimirum, & faciei Domini, ut Jonas, cap. 2. v. 5. ut David, Psal. 42. v. 3.

6. In *abyssum ipsam maris* miseriarum projicimur, ut Jonas, cap. 2. v. 4.

7. *Algâ vanitatum humanarum* caput nostrum ad eò operitur, ut respirare vix liceat, gemere semper liceat, Rom. 8. v. 21. 22.

8. Pro-

8. *Proiectus tandem in litus Jonas à ceto, Domino præcipiente, Jonæ 2. vers. 11. Sustenta nos in hoc mundi ventre, pientissime Domine! putrescamus licet, terræ præcipe, ut nos evomat in æternæ beatitatis portum & litus, ut tuo nomini perpetua gratiarum obsequia persolvamus. Benignissime JESU, in tuo nomine nostra precatio ad tuum perveniat templum! ut Jonæ cap. 2. v. 8.*

MUNDUS EST SPELUNCA BASILICORUM, DANIELIS & JEREMIAE
fovea.

417. 1. *In qua Basilisici terrestres & infernales occultantur; In hac spelunca latet leo ille, 1. Petr. 5. v. 8. Psal. 10. v. 9.*

2. *Fovea Danielis est, ex qua illæsus prodiit rursum, Domino cum custodiente, Daniel. 6. vers. 22. ora leonum obturante.*

3. *Jeremias, in foveam coniectus ob veritatis præconium: Ereptus ab Ebedmelecho, Jer. 38. v. 6. 13.*

Christus est noster Ebedmelechus, nos suo tempore è mundi fovea erepturus. Etiam eripe, Domine JESU, ab omni malo eripe! 2. Tim. 4. v. 18.

De duobus peccati consequentibus, Dei judicio & morte, agetur in capite de Novissimis, sub calcem libri.

OS (O) SE

CA